# Hagar, která zjistila, že ji Bůh slyší i vidí

Původ materiálu
Marianna Sláviková
Pořadí v lekci
3

## Téma

I v těžkých okolnostech života nepřestat očekávat a vyhlížet Boží pomoc, která je tu pro každého člověka.

## Cíl

Předat dětem naději, že je dobrý Bůh vidí i slyší a chce, aby ho poznávaly.

---

## Pro učitele

Biblický text: Gn 16,1–16

### Výkladové poznámky

Hagar je egyptská otrokyně Sáraje, je cizinkou. Její původ naznačuje, že nemá zaslíbení (Gn 12,10). Její jméno má nejasný význam, asi „ten, kdo je hostem“. Je otrokyní, která nemá právo na to, aby řídila svůj život. Je v rukou Abrama a jeho ženy Sáraj. Žije uprostřed čekání na naplnění Božího zaslíbení, uprostřed zklamání její paní, která říká: „Hle, Hospodin mi nedopřál, abych rodila.“ (Gn 16,2). Sáraj ve své neplodnosti poznává zásah Hospodinův. Avšak místo aby trpělivě čekala, netrpělivě zasahuje. Sáraj má nad Hagar moc a dává jí svému muži za ženu. Sáraj tím, že dala svou otrokyni Abramovi k dispozici, nad ní ztratila podle tehdejšího práva moc. I když ji měla její otrokyně i nadále poslouchat, přece měla již výsadnější postavení a konečná pravomoc nad ní připadala muži. Proto si svou záležitost nevyřizuje Sáraj s Hagar přímo, nýbrž obrací se na Abrama. Připomíná mu svoji zásluhu, že mu dala svou otrokyni; jak jinak by získal zaslíbeného dědice? Abram rozhoduje ve prospěch Sáraj. Hagar tak ztrácí své čestné postavení. A Sáraj tvrdě využívá znovu nabyté převahy. Těžkým pokořováním oplácí zlehčování, jehož se Hagar vůči ní dopustila. Hagar řeší situaci útěkem. Tuto část příběhu bych řekla dětem jenom krátce a soustředila bych se na část v Gn 16,7–15, ve které Hagar nalezne Hospodinův posel, zastaví ji nad pramenem ve stepi. Nebylo to jen místo na osvěžení těla,

prameny a studánky byly i poutními místy. Přisuzovala se jim zvláštní nadpřirozená moc.

### Úskalí

Hagar je otrokyně, která nemá právo vyjádřit svůj názor. Je vlastnictvím Sáraj. Úskalím je část příběhu, kde dá Sáraj svou služebnou Hagar Abramovi a Hagar se k tomu nemůže vyjádřit. Děti si jen těžko mohou představit, jaké to je žít pod mocí někoho jiného, nemít svobodu. Možná je dobré dětem vysvětlit okolnosti doby, ve které se příběh odehrává. Sáraj jedná podle zvyku společenství, z něhož vyšla. Dává svému muži otrokyni, aby skrze ni měli dědice (Gn 11,27–32).

### Odkazy

Pokračování příběhu o Hagar a Izmaelovi je v Gn 21,9–21.

Izák a Izmael se potkali při pohřbu svého otce (Gn 25,9).

U Studny Živého, který mne vidí, po smrti svého otce přebýval Izák (Gn 25,11).

Sacks, Jonathan. *O svobodě a náboženství: třicet šest zamyšlení rabína Sackse nad věčně živými tématy biblických příběhů.* Praha: P3K, 2013, s. 46–48. ISBN 978-80-87343-19-7.

---

## Pro děti

### Předškoláci

Milé děti, chci se vás zeptat, na co jste někdy čekali? Dnes si povíme něco o čekání, které nebylo lehké. O dlouhém čekání Abrama a Sáraj. Pán Bůh jim dal slib, že budou mít tolik dětí, že je ani spočítat nebude možné. Ale oni moc dlouho nemohli mít žádné dítě. Víte, jak dlouho čekali? Když se podíváte na své ruce, kolik na nich máte prstů? A právě tolik let už žili Abram se Sárou v Kanaánu. Bylo to víc let, než má kdokoliv z vás. Sáraj už čekat nevydržela a vymyslela plán dát svou služebnou svému muži za ženu, aby s ní měl dítě. Ta její služebná se jmenovala Hagar. Když Hagar otěhotněla, Sáraj se to nelíbilo a posmívala se jí, trápila ji, až od ní Hagar utekla. Někdy se i nám může někdo posmívat. Utíkali jste někdy před někým, kdo vás trápil? Jaký to pro vás bylo? Zažili jste, že vám u toho někdo pomohl?

Pro Hagar by bylo všechno jenom těžké a smutné, kdyby se nedostala ke studni, kde k ní promluvil Pán Bůh. Poslal svého posla s otázkou: „Hagaro, otrokyně Sáraje, odkud jsi přišla a kam jdeš?“

Pán Bůh nám rád dává otázky, protože si s námi chce povídat. Chce, abychom přemýšleli nad tím, co se nám děje, co sami děláme a chce nás povzbudit. Víte, jak nás dnes povzbuzuje? Tak, jako Hagar. Máme vědět, že on je silný, že nás vidí i když utíkáme před něčím těžkým. Pán Bůh je živý i dnes a může nám pomáhat. Slyší každé naše slovo a může nám pomáhat tak, jako Hagar. Hagar setkání s Pánem Bohem pomohlo, měla odvahu vrátit se ke své paní, k Sáře. A jak ji Bůh slíbil, narodil se jí syn Izmael.

## Mladší školní děti

Příběh se odehrává v Kenaánu. Děti, pamatujete si zaslíbení, které dostal Abram a Sáraj? Zaslíbení o potomstvu, které nebude moci být sečteno (Gn 15,5), bylo krásné, ale oni stále neměli žádné dítě. Čekali na narození syna, čekali už léta. Víte, jak dlouho už čekali? V Kanaánu jsou už deset let. Deset let můžeme napsat na deset papírů (čísla od 1 do 10 každé na jeden papír) a postupně papíry pouštět, a tak dát najevo plynutí dlouhého času. Má někdo z vás deset let? Zdá se vám deset let dlouho? Čekání bylo pro ně těžké, tak těžké, že Sáraj už čekat nevydržela, a dala Abramovi svou otrokyni za ženu, aby skrze ní mohla mít syna. Ta otrokyně byla z Egypta a jmenovala se Hagar. Tím, že byla otrokyní, neměla právo se k tomu vyjádřit. A když Hagar zjistila, že je těhotná, posmívala se své paní, která děti mít nemohla. Sáraj z toho byla nešťastná a začala Hagar trápit a ponižovat. Až od ní Hagar utekla. Utíkala cestou do Šuru, který je na cestě do Egypta. Možná se chtěla vrátit domů. Bylo jí moc těžko. Podívejte se, kde je teď Hagar? (Můžeme ukázat obrázek studny, nebo si sednout ke stolu, který vyhlásíme za studnu a dáme na něj sklenice s vodou).

„Hagaro, otrokyně Sáraje, odkud jsi přišla a kam jdeš?“ (Můžeme tuto otázku napsat na papír a nechat u „studny“. Děti ji přečtou nahlas a stanou se tak poslem, který přinesl poselství od Hospodina pro Hagar.) Co si myslíte, že Hagar odpověděla? Co byste za ni odpověděli vy?

Hagar se přiznává, že prchá od své paní Sáraje. Její jednání od tohoto rozhovoru s Hospodinovým poslem nabere úplně jiný spád. Hospodin posílá svého posla, aby se s ní potkal v její těžké situaci a vedl s ní rozhovor. Někdy se i my dostaneme do těžké situace a potřebujeme si promyslet, odkud jsme do ní přišli a kudy se chceme ubírat. Hagar slyší, že se má vrátit ke své paní a pokořit se pod její ruku. Má se vrátit do toho těžkého, ale už bude všechno jiné, protože s ní promluvil posel od Hospodina a řekl jí veliké věci o její budoucnosti a o budoucnosti jejího syna. A taky poznala, že ji Hospodin slyší a vidí. I když je otrokyně, a ještě z Egypta. Když s námi promluví Hospodin, můžeme potom žít jinak, můžeme mít naději. Hagar ji měla. Hagar v tom poslu poznala Hospodina, a dokonce mu dala jméno podle toho, co právě prožila. Bůh silný, který viděl Hagar, vidí i nás, tebe i mě, můžeme se za ním podívat, hledat ho v jeho slově, které k nám promlouvá i dnes. Máme silného Boha, který nás vidí, a když je nám těžko, jde za námi, i když utíkáme z těžkostí, dává nám sílu se do nich vrátit.

Hospodin nás slyší, když jsme ponižovaní. A nejenom nás, ale každého člověka.

Hagar se dozví, že se jí má narodit syn a má mu dát jméno Izmael. Jméno Izmael („slyší Bůh“) mělo připomínat Hagar důležitou pravdu. I nám může připomínat, že nás Bůh slyší, že o nás ví. Slova zaslíbení o něm mluví o svobodě, ve které bude žít. (Můžeme přečíst Gn 16,11–12). Hagar může vědět, že její syn nebude otrokem, nýbrž svobodným člověkem. A může se radovat ze zaslíbení, které je podobné tomu, co slyšeli Abram se Sáraj: „Velice rozmnožím tvé potomstvo, takže je nebude možno ani spočítat.“ (Gn 16,10) Příběh Hagar nese své poselství dál i ve jménu studny, která se nazývá Studnicí Živého, který mne vidí.

**Aktivita**

**Můžeme si vzít šátek a zakrýt jím oči.** Vyzkoušet si pocit vidění a nevidění.

**Hra na trpělivost.** *(Všichni měli čekat, těžko se jim čekalo, a tak začali konat, protože roky ubíhaly.)* Rozdělte děti na dvě družstva, do každého dejte balíček karet. Každé družstvo musí postavit z karet hrad. Hrad je stavba, kde se karty navzájem dotýkají. Může to být i hradba s jednou věžičkou s poschodím z pěti karet. Družstvo může přerušit stavbu ve kterémkoliv okamžiku (kvůli strachu z pádu). Vyhraje družstvo, které ve stanoveném čase použije všechny karty a jeho stavba bude stát, nebo použije nejvíce karet. Obě skupiny potřebují svoje vlastní stoly, aby si stavby neohrožovaly. Každá karta představuje jeden rok života. U té hry mohou děti zažít, jak těžké je nevzdat čekání a snažení vydržet do konce.

**Pomůcky:** Šátek; balíčky karet (víc, např. sedm).

## Starší školní děti

**Běžecká hra (Hagar od Sáraj uprchla)**

**Pomůcky:** dostatek prostoru na běhání

Hagar byla těhotná, když utíkala od Sáraji, protože s ní špatně nakládala (viz Gn 16,6).
Ve skupinách si zahrajte běžeckou hru. Každý běžec si vezme na ramena svého kamaráda, který bude představovat dítě Hagar (sice ještě plod, ale…).

Vaší úlohou je doběhnout k prameni vody. Postavte obě skupiny do zástupu, na povel vyběhne první dvojice z každého družstva, druhá dvojice vyběhne až tehdy, když se první dvojice dotkne pramene. Když je ve skupině lichý počet dětí, tak se první nosič z dvojice vrátí pro posledního ve skupině. Zvítězí skupina, která se první přemístí k prameni.

**Hra na pozornost**

„Zda právě zde jsem nesměla pohlédnout za tím, který mě vidí?“ (Gn 16,13b)

Hospodin vidí všechno. To jenom my máme někdy pocit, že vidí jenom to, co vidíme my. Připravte karton s rozměrem A3. Na karton vytvořte různorodý obraz, kde budou různé symboly, obrázky i slova různé velikosti (pomůcka zde).

Nechte obě skupiny společně postupně přistupovat k obrazu a v různé vzdálenosti ať se zastaví a sepisují detaily, které uvidí. Když budou blíž a blíž, zjistí o obraze víc podrobností. Hru zastavte v určité vzdálenosti, když ještě nejsou viditelné všechny detaily, a vyhodnoťte, kolik podrobností o obraze děti zjistili. Potom je přiveďte k obrazu, aby se mohly podívat, co všechno z dálky nemohly o obraze zjistit.
Můžeme dětem vysvětlit, že Pán Bůh není omezený ostrostí zraku, že vidí všechno a má dokonalý přehled o našem životě. Vidí lépe než my.

**Výtvarná aktivita**

„Proto se tato studně nazývá Studnicí Živého, který mě vidí.“ (Gn 16,14)

Můžeme s dětmi vyrábět studně z papíru, které budou mít nahoře uzavřený otvor z papíru, a ten bude možné otevírat.

Podle fotodokumentace můžeme vyrábět studnu, která je součástí většího obrázku – oka. Ve studně je odkaz: „Studna Živého, který mě vidí.“ (Gn 16,13–14) Můžeme použít různé barvy.

**Pomůcky:** Barevný papír, lepidlo, nůžky, barevné nitě. Místo barevného papíru mohou děti použít barevný papír z časopisů.

## Přesah

Po dobu života Sáry bylo smíření nemožné, ale židovská tradice říká, že po smrti Sáraj Abraham vyhledal Hagar a povolal ji k sobě. A tak Hagar nedožila svůj život jako vyděděnec, ale vrátila se a stala se manželkou Arahama a rozdělená rodina se spojila. Izák a Izmael se potkali u pohřbu svého otce (Gn 25,9). Fakt, že oba stojí spolu na pohřbu svého otce, říká, že se znovu potkali, znovu byli v kontaktu, jsou syny jednoho otce. Zažili si konflikty, separaci, ale to byl jen začátek jejich cesty. Na konci jsou spolu. Možná i mezi judaismem a islámem bude jednou přátelství a respekt.

(V islámské tradici je Izmael považován za praotce prvních arabských kmenů.)

Abraham miloval oba své syny a oba ho doprovázeli u konce jeho života. Je tady naděje pro budoucnost v příběhu z minulosti. Je zajímavé, že právě u Studny Živého, který mne vidí, po smrti svého otce, Izák přebýval (Gn 25,11).

# Liturgie

## Písně

*Někdo mě vede za ruku* (Svítá 210)

## Biblický text k zapamatování

Na cesty každého jsou upřeny jeho oči, on každý krok vidí. (Jb 34,21)

## Rituál

Můžeme se chytit za ruce, zavřít oči a říct nahlas větu „Hospodin vidí, i když já ne. Hospodin zná cestu, i když já bloudím“.

## Okénko do bohoslužeb

I my se potkáváme na bohoslužbách, vidíme jeden druhého, a to je vzácné. Ale ještě vzácnější je vědět, že nás vidí náš Bůh, že nás hledá a nalézá, když nám je těžko, promlouvá k nám a pomáhá nám žít ve svobodě.

## Modlitba

Bože, který všechno vidíš, děkujeme ti, že vidíš i nás a slyšíš každé naše slovo. Prosíme tě, hledej nás, i když se ti chceme schovat. Amen.

Katechetické cykly
Ženy v Bibli
Biblický odkaz (kat)
Genesis 16,1–16